

# Mindeord - Leif Kayser [Organistbladet september 2001]

Skrevet af Charley Olsen

To dage efter sin 82 års fødselsdag døde komponisten Leif Kayser den 15. juni, 82 år gammel, efter lang tids sygdom. Han led af Parkinsons syge, som gjorde det næsten umuligt for ham at udføre det, som for ham var væsentligt: at komponere. Han kunne, som han selv sagde, om morgenen høre den musik, han ville skrive, men på grund af rystelserne ikke skrive den ned. Når han så havde fået den medicin, som dæmpede rystelserne, men til gengæld virkede sløvende, kunne han efter hukommelsen skrive ned, hvad han havde hørt om morgenen.

Før hans egen sygdom for alvor udviklede sig, måtte han se sin elskede hustru Hannebeth langsomt svinde bort på grund af Alzheimers sygdom, indtil hun døde for få år siden. Han beklagede sig aldrig, men bar sin skæbne med den værdighed, som prægede ham hele livet. Bevares - når hjemmeplejen ikke kom til tiden, kunne han ikke skjule sin irritation!

Kaysers karriere som komponist og musiker var usædvanlig: ind på konservatoriet som 17-årig med klaver, orgel, musikteori og instrumentation. Store eksamen, som det hed dengang, organisteksamen og klaverdebut i 1941. Hans 1. symfoni uropførtes i Göteborg af selveste Tor Mann, som satte Kayser i forbindelse med den fine svenske komponist Hilding Rosenberg, hos hvem han fik undervisning i komposition. Det ene store værk efter det andet blev til, og forventningerne til den unge usædvanlige begavelse voksede. Alt tegnede til, at Danmark havde fået en værdig afløser for Carl Nielsen.

Men som så ofte senere: Leif Kayser var overraskelsernes mand. Han forsvandt! - d.v.s. han rejste til Rom for at læse filosofi og teologi for at blive præst. Hjemme igen i 1949 blev han præsteviet og ansat ved Sct. Ansgars Kirke. Her virkede han fra 1949 til 1964.

Men også i disse år komponerede han - meget endda. Symfonier, 4 i alt, et Te Deum, et Juleoratorium, en masse orgelmusik, ofte på bestilling: til en serie med Moderne Kirkemusik i 55/56 skrev han 3 orgelstykker og de nu meget sungne ”3 *Psalmi per contralto*” - nej, kun de 2 (nr. 1 og 3), for nr. 2 forelå. På grund af et afbud 3 dage før en berammet koncert blev de 2 i løbet af disse 3 dage komponeret, indstuderet og sunget af den dengang meget velkendte og estimerede Jolanda Rodio med komponisten ved orglet. Det var hæsblæsende, men det lykkedes. Det imponerede imidlertid ikke Leif Kayser, at nogen kunne indstudere en opførelse med så kort varsel. Det forventede han bare. Da jeg i 1956 (var det vist) uropførte ”*Dies irae*” satsen (12 min.) af hans ”*Requiem for orgel over gregorianske temaer*”, fik jeg de sidste par sider dagen før koncerten. Leif Kaysers flid, hukommelse og evne til at finde trykfejl var legendarisk. Han kiggede ned ad en side, bare én gang, og finder straks 3 fejl i noderne! Det er lykkedes mig én (een) gang at konstatere, at der manglede et punkt i et af Kaysers orgelværker!

Mens han virkede som præst ved Sct. Ansgar, besøgte jeg ham ofte i hans beskedne bolig, og så spillede vi: Hindemiths 4-hændige sonate og arrangementer af alle mulige nye værker, som han selvfølgelig selv havde omskrevet. Med blyant og meget småt. Over for Stravinskys ”*Sacre*” måtte jeg melde pas. ”Pjok”, var hans kommentar.

Kaysers nysgerrighed over for alt nyt var stor. Stravinsky skrev på sine gamle dage et requiem, som han havde tænkt sig skulle opføres ved hans begravelse. Mit "lommerequiem" kaldte han det, idet visse satser eller dele af det traditionelle katolske requiem var udeladt. Kayser udarbejdede et klaverudtog af de fem satser, som værket består af. Ganske uspilleligt, men læseligt. Sådan sætter man sig ind i tingene - i følge Kayser.

Man kan jo også, som en af hans elever i instrumentation på konservatoriet har fortalt mig, sætte sine elever til at udsætte musikken til "*Trylleilden*" fra *Valkyrien* af Wagner for 2 harper. Det viser sig at være umuligt, fandt eleverne - hvilket Kayser bekræftede!

Leif Kayser var på mange måder et uudgrundeligt væsen. Han kunne være streng, også over for dem, der mente at kunne kalde sig ven med ham, men kom man tæt på ham, blev det klart, at han også var streng over for sig selv. Uorden og sjusk kunne han ikke fordrage. Han og jeg havde en fælles aversion: Danmarks Radios speakere! En eftermiddag ringede min telefon: "Hører De radio?". "Nej". "Luk op, så vil De høre "*Trylleilden*" - spillet bagfra, foreløbig i 10 minutter!" - den arme speakertjeneste!

I 1980 skulle jeg uropføre et nyt orgelværk af Kayser, komponeret på bestilling af Dansk Organist og Kantor Samfund i anledning af foreningens 75 års jubilæum. Det blev et stort, ret kompliceret værk "*Toccata sopra Ave Maria*". Jeg havde fået noderne (i rimelig tid!) og indstuderet værket på orglet i Vor Frelsers Kirke, og Kayser kom for at høre, hvad jeg havde tænkt mig. Han sad nede i kirken, og jeg spillede værket. Bagefter kom han op til orglet og satte sig ved siden af mig på orgelbænken: "Skal vi ikke være du's?", sagde han. Det syntes jeg også. Jeg havde kendt Leif i næsten 30 år. Sådan var han - også.

Måske den største overraskelse, han beredte mig, var den jeg fik på hans 50-årsdag i 1969, da jeg besøgte ham i hans hjem i Vanløse. Han lukkede op med en nydelig, venligt udseende dame ved sin side: "Det er min kone", sagde han. "Øh, - det glæder mig at hilse på Dem", fik jeg sagt og gik ned i kælderen, hvor andre, vistnok ligeså forbløffede, gratulanter var forsamlede. Blandt dem pianisten Eyvind Møller, som sagde: "Leif står deroppe og præsenterer sin kone. Kender du noget til det?" Jeg kunne jo kun sige nej - og det gjaldt vist de fleste, måske alle i denne forsamling af venner og kolleger.

Leif var blevet løst fra sit præsteløfte, men forblev katolik. Romerkirken var hele livet hans ståsted, og det var en stor glæde for ham, at han blev bedt om at komponere et korværk til pavens besøg i Roskilde Domkirke i 1989.

Jeg vil savne de ofte meget lange (i følge min kone) samtaler i telefonen, samværet med Leif, hans venlige smil og hans bidende ironi. Han var et usædvanligt menneske.

*Charley Olsen*  
tidl. organist v.  
Vor Frelsers Kirke, Kbh.